

**SPRAWOZDANIE za rok 2024 z
realizacji działań wynikających z Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Szydłowo na lata 2018-2026**

Obowiązek opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych nakłada na gminę art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (Dz.U.2021r. poz.2268 z późn.zm.). Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szydłowo na lata 2018 – 2026” została przyjętej Uchwałą nr XXXV/311/18 Rady Gminy Szydłowo z dnia 28.06.2018r.

W strategii określono następujące cele strategiczne:

- 1) Rozwój Aktywności Obywatelskiej i społecznej
- 2) Wspieranie rodzin będących w kryzysie
- 3) Integracja społeczna
- 4) Budowa zintegrowanego systemu wsparcia seniorów i osób niepełnosprawnych

Adresatami Strategii są mieszkańcy Gminy Szydłowo, zarówno osoby samotne jak i rodziny, którzy wymagają pomocy w odzyskaniu sił, wiary w siebie i zdolności do samodzielnego funkcjonowania w środowisku lokalnym.

Zgodnie z zapisami Strategii, jej realizatorami są:

Rada Gminy , jednostki samorządu terytorialnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej

Sprawozdanie za 2024r. z realizacji działań wynikających z Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szydłowo na lata 2018-2026, sporządził Dyrektor Centrum Usług Społecznych w Szydłowie

Zarządzeniem 57/2025 z dnia 18.03.2025 r. Wójt Gminy Szydłowo zmienił zarządzenie 35/2023 z dnia 7.02.2023r. gdzie powołał Zespół ds. Monitoringu Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szydłowo na lata 2018-2026, który realizuje wykonania przyjętych zadań w Strategii. W skład obecnego Zespołu wchodzi: 1.Pani Elżbieta Danielska - Konopacka – Dyrektor Centrum Usług Społecznych w Szydłowie, 2. Agnieszka Machowińska - Zastępca Dyrektora Centrum Usług Społecznych w Szydłowie, 3.Pani Anna

Witkowska-Oleszyńska – Urząd Gminy Szydłowo 4. Pani Marzena Pilarczyk - Urząd Gminy w Szydłowie, 5. Martyna Szews-Oblój - Urząd Gminy w Szydłowie, 6. Pani Maria Rachwalska – Centrum Usług Społecznych w Szydłowie, 7. Pani Klaudia Tamas - Centrum Usług Społecznych w Szydłowie.

Niniejsze sprawozdanie sporządzono na podstawie sprawozdań częściowych sporządzonych przez realizatorów Strategii oraz danych własnych CUS Szydłowo. Sprawozdania częściowe przekazały następujące podmioty: 1) Urząd Gminy 2). Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, 3). jednostek organizacyjnych gminy.

Działania określone w Strategii finansowane były ze środków własnych gminy, ze środków budżetu państwa, ze środków zewnętrznych pozyskanych przez gminę (między innymi z Unii Europejskiej oraz w ramach programów rządowych).

Od 01.01.2024r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowie funkcjonuje jako Centrum Usług Społecznych w Szydłowie

Zawarte w sprawozdaniu skróty oznaczają:

CUS – Centrum Usług Społecznych w Szydłowie

UG - Urząd Gminy w Szydłowie

GKRPA - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Szydłowie

Informacja o stanie realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Szydłowo na lata 2018 – 2026”
wg stanu na 31 grudnia 2024r.

Cel Strategiczny 1. Rozwój Aktywności Obywatelskiej i społecznej				
Cel operacyjny	Kierunki działań do celu operacyjnego	Realizator	Opis działania i efektów realizacji kierunków działań	Wskaźniki oceny efektywności realizacji poszczególnych kierunków działań do celu operacyjnego (EFEKTY)
1.1. Profesjonalizacja pomocy Społecznej rodziny	1.1.1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych	CUS	Systematycznie zgodnie z potrzebami są wykonywane sprawozdania w systemie CAS	liczba sporządzonych raportów i analiz /rok do roku – 120
	1.1.2. Systematyczne wzmocnienie kadry GOPS poprzez doskazywanie utrzymanie liczby pracowników socjalnych	CUS	Pracownicy CUS systematycznie podnoszą wiedzę z zakresu wszelkich obowiązujących ustaw	Liczba szkoleń - 56
	1.1.3. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwości udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańców Gminy Szydłowo poprzez Internet, plakaty, organizowanie spotkań informacyjnych	CUS	stronę na Facebooku CUS oraz profil na instagramie oraz na bieżąco są umieszczane informacje o wydarzeniach, aktualnościach na stronie int.CUS	Nakład ulotek -ulotki o naszych usługach po 200 ulotek na usługę, łącznie 1200 ulotek, dystrybuowanych w szkołach i festynach oraz dostępne w CUS Liczba udzielonych informacji – na bieżąca informacja na stronie Facebooku CUS i UG oraz na stronie internetowej CUS i UG
	1.1.4. Wdrożenie systemu oceny jakości oferowanych usług	CUS	Wdrożono system oceny usług społecznych oferowanych przez CUS w postaci ankiet	Raport z systemu oceny realizowanych usług - 1
1.2. Rozszerzenie współpracy pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi a	1.2.1. Rozwijanie ruchu pozarządowego na terenie Gminy poprzez uczestnictwo w szkoleniach dla liderów	UG		Liczba wspieranych inicjatyw społecznych/nakłady - liczba uczestników poszczególnych imprez i akcji -3/50
	1.2.2. Wspieranie organizacyjne i lokalowe powstających oraz istniejących organizacji pozarządowych, a także świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w	UG	W celu wsparcie organizacji na podstawie uchwały rady gminy świetlice wiejskie na działalność statusową są wynajmowane organizacją bezpłatnie.	Liczba szkoleń organizowanych dla organizacji pozarządowych -3 Liczba uczestników szkoleń -50 Liczba udostępnianych bezpłatnie lokali 112

instytucjami samorządowymi	zakresie pozyskiwania grantów i dotacji – środków finansowych z innych źródeł niż samorząd		Systematycznie informujemy organizację o aktualnych naborach, (system powiadomień mailowych i sms) służymy doradztwem i pomocą w wypełnianiu wniosków o dofinansowanie.	
	1.2.3. Promowania idei wolontariatu i pozyskiwanie wolontariuszy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych	UG		Liczba wspieranych inicjatyw pozarządowych / nakłady 0
	1.2.4. Opracowanie i realizacja rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi	UG	Cele opracowane w Rocznym programie współpracy z organizacjami pozarządowymi w 2023 roku zostały osiągnięte na wysokim poziomie: 1. Wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów określonych w art. 3 ust. 3 ustawy w pozyskiwaniu środków zewnętrznych. 2. Wsparcie procesu integracji międzypokoleniowej – w szczególności przez realizację wspólnych projektów i wzmacnianie relacji pomiędzy różnymi grupami wiekowymi 3. Tworzenie warunków do współpracy między organizacjami pozarządowymi oraz nawiązywania relacji międzysektorowych organizacji z samorządem, biznesem, jednostkami naukowymi i podmiotami działającymi w ich otoczeniu 4. Tworzenie infrastruktury na rzecz organizacji pozarządowych	Wskaźniki przyjęte w programie : 1. Wzrost zaangażowania organizacji w pozyskiwaniu środków zewnętrznych Liczba złożonych wniosków przez organizację: 7 Liczba udzielonych konsultacji: 35 2. Przedsięwzięcia integrujące pokolenia Liczba zrealizowanych inicjatyw: 5 3. Liczba spotkań, warsztatów, przedsięwzięć integracyjnych zorganizowanych przez Urząd Gminy Szydłowo -3 Liczba zrealizowanych inicjatyw -2 4. Tworzenie infrastruktury na rzecz organizacji pozarządowych - liczba funkcjonujących narzędzi – 3 - liczba udostępnionych wynajętych lokali - 112 liczba organizacji , które otrzymały dofinansowanie - 48 Kwota dotacji – 198 090,00
	1.2.5. Wdrożenie programów aktywności lokalnej	UG	Aktywność lokalna nie była inicjowana na podstawie programu	Liczba wdrożonych/ przygotowanych programów aktywności lokalnych - 0

Cel Strategiczny 2. Wspieranie rodzin będących w kryzysie				
Cel operacyjny	Kierunki działań do celu operacyjnego	Realizator	Opis działania i efektów realizacji kierunków działań	Wskaźniki oceny efektywności realizacji poszczególnych kierunków działań do celu operacyjnego (EFEKTY)
2.1. Pomoc osobom i rodzinom, u których stwierdzono bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	2.1.1. Zintensyfikowanie i rozwój Pracy socjalnej, pedagogiczno – psychologicznej oraz asystentury rodzin ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo	CUS	W 2024r. prowadzono pracę socjalną z klientami CUS Szydłowo 327 rodzin/674 osób	Liczba sporządzonych raportów i analiz –48 (raz na miesiąc dla każdego pracownika socjalnego)
	2.1.2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez CUS z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, w tym realizacja programu dożywiania dzieci i osób niesamodzielnych	CUS	CUS wypłaca systematycznie różnego rodzaju świadczenia	Wartość świadczeń materialnych i finansowych z systemu pomocy społecznej – 1 304556 zł systemu świadczeń rodzinnych (zasiłki rodzinne fundusz i składki emerytalno rentowe) –5064817,11 zł dodatki mieszkaniowe – 75 510,00 zł
	Rozwój współpracy z kuratelą Sądową	CUS	Współpracy z kuratelą sądową polega na wymianie informacji, czasami podejmowaniu wspólnych działań a także ustaleniu planu pracy z rodziną,	Liczba rodzin – 13 rodzin , ograniczona władza rodzicielska w tym :34 liczba dzieci w rodzinach,; dzieci młodzieży objęta współdziałaniem z kuratelą sądową - 5, Zobowiązanie do leczenia uzależnienia –2
	Rozwój miejsc opieki dla najmłodszych	UG	Klub Dziecięcy w Szydłowie utworzono w 2024(funkcjonowanie od 02.2025r)	Liczba miejsc opieki dla najmłodszych – Klub Dziecięcy - 30

			Forma wsparcia najmłodszych prywatna- Little People	Liczba miejsc opieki dla najmłodszych 48
2.2. Wzmacnianie pozycji dziecka w środowisku lokalnym, w szczególności dziecka niepełnosprawnego	2.2.1. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez podmioty pomocy społecznej (PCPR i inne)	CUS		Wymiar finansowy i organizacyjny, współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej (PCPR i Inne) - 0
	2.2.2. Systematyczne współdziałanie CUS z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół – przeciwdziałanie pojawiającym się patologią	CUS	Systematyczny kontakt pracowników socjalnych, udzielanie wsparcia w razie potrzeby rodzinom np. w formie posiłków szkolnych	Wymiar finansowy i organizacyjny współdziałania CUS z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół – 0
	2.2.3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego m.in. poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i poza szkolnych przy wykorzystaniu bazy lokalowej placówek szkolnych	Szkoły Podstawowe	-zajęcia sportowe SKS – 291 dzieci - zajęcia w ramach świetlicy socjoterapeutycznej– 20dzieci, - zajęcia taneczne – 92 dzieci, do turnieju First Lego League- 6 uczniów -Zajęcia judo- 35 dzieci -zajęcia czytelnicze- 6 uczniów - zajęcia z matematyki- 49 uczniów -zajęcia z j.polskiego 7 uczniów - zajęcia z robotyki-66 uczniów Zajęcia filmowe-5 uczniów - zajęcia z piłki nożnej UKS Junior- 40 uczniów - zajęcia z piłki siatkowej UKS Junior- 40 uczniów -Zajęcia z wf z AWF- 74 -zajęcia muzyczne- 20 uczniów - akrobatyka i tańce- 56 uczniów -zajęcia szachy 20 uczniów	Liczba zajęć pozalekcyjnych - 15 liczba uczestników – 835

			-zajęcia rozwijające kreatywność- 8 uczniów	
	2.2.4. Opracowanie i realizacja gminnego programu wspierania rodzin	CUS	Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodzin zostanie przekazane do Przewodniczącej Rady Gminy	Opracowano program na rok 2023 – 2025. Wskaźnik przyjęte w programie dane w sprawozdaniu za 2024r.
2.3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	2.3.1. Prowadzenie działań informacyjno – edukacyjnych skierowanych do ogółu społeczności oraz grup ryzyka	CUS		Liczba kampanii informacyjnych i wydarzeń lokalnych -0 wysokość nakładów finansowych - 0
	2.3.2. Udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie poprzez działalność ZI oraz działalność punktu informacyjnego oraz specjalistów ds. poradnictwa i interwencji	CUS		Liczba osób objętych pomocą poprzez ZI – 77 liczba NK – 21 (nowych wpłynęło – 20)
	2.3.3. Podnoszenie kompetencji służb zajmujących się problematyka przemocy w rodzinie	CUS	Przez cały okres było organizowane różne szkolenia z zakresu pracy z osobami stosującymi przemoc oraz doświadczającymi przemocy. Szkolenia było organizowane zgodnie z oczekiwaniami osób pracujących z rodzinami z problemem z przemocą. Szkoleniami objęci byli członkowie GDP, ZI oraz pracownicy oświaty, sądu oraz Policji	Liczba szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe - 10 Liczba uczestników -70
	Opracowania i realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie	CUS	25 listopada 2022r. uchwala przyjęto Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochronie Ofiar Przemocy w Rodzinie, w 2024r. nastąpiła zmiana nazewnictwa	Wskaźniki przyjęte w programie – brak wskaźników liczba sprawców skierowanych na program korekcyjno – edukacyjny -5

Cel Strategiczny 3.Integracja społeczna				
Cel operacyjny	Kierunki działań do celu operacyjnego	Realizator	Opis działania i efektów realizacji kierunków działań	Wskaźniki oceny efektywności realizacji poszczególnych kierunków działań do celu operacyjnego (EFEKTY)
3.1. Działania ratunkowe w stosunku do grup dotkniętych problemem ubóstwa, marginalizacji i bezdomnych	3.1.1. Zabezpieczenie w budżecie niezbędnych środków finansowych na pomoc dla potrzebujących i utrzymanie działalności usługowej	CUS	W ramach tego zdania systematycznie kilka razy w miesiącu są wykonywane sprawozdania	Ocena zasobów – 1
	3.1.2. Współdziałanie z PUP i agencjami ds. zatrudnienia oraz instytucjami w aktywizowaniu do pracy osób bezrobotnych	CUS	Współpraca z CIS – opłacenie składki zdrowotnej dla osób zatrudnionych przez CIS	Wartość środków przeznaczonych na zmniejszenie skutków ubóstwa i bezrobocia przez CUS – 15 660 zł
	3.1.3. Podejmowanie działań w celu zmiany postaw osób ubogich z biernej na aktywną i zwiększenie ich odpowiedzialności za własne życie m.in. poprzez zawieranie kontraktów socjalnych	CUS	Zatrudnieni pracownicy nie wymagali tego rodzaju szkolenia	Liczba szkoleń z zakresu wdrożenia nowych instrumentów pracy socjalnej – kontrakty socjalne – 0 Liczba osób przeszkolonych – 0
	3.1.4. Modernizacja/ zwiększenie liczby lokali socjalnych jako działania profilaktyczne wobec osób zagrożonych bezdomnością	UG	Na terenie Gminy nie były przygotowywane lokale dla osób bezdomnych Gminy	Liczba lokali socjalnych na terenie Gminy (ew. liczba zmodernizowanych lokali) -3
3.2. Wspieranie osób bezrobotnych i poszukujących pracy	32.1. Pozyskanie środków zewnętrznych na realizację projektów mających celu aktywizację osób bezrobotnych	CUS	Nie było realizowanego projektu	Liczba kobiet objętych pracą socjalną - 0 liczba osób marginalizowanych, w tym bezrobotnych - 0
	3.2.2. Tworzenie warunków do wdrożenia różnych form zatrudnienia socjalnego i wspieranego szczególnie ze współpracy z PUP i innymi podmiotami	CUS	Kierowanie do CIS	Wymiar finansowy i organizacyjny współdziałania GOPS z PUP w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy obejmującego m.in.: - organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego, - prac interwencyjnych - 0 - robót publicznych - 0 - prac społecznie użytecznych - 0 - kierowanie do CIS - 21

	3.2.3.Promowanie i kształtowanie przedsiębiorczych postaw osób bezrobotnych	CUS	brak	brak
	3.2.4. Promowanie i wspieranie rozwoju ekonomii społecznej	CUS	Kierowanie do CIS – stała współpraca z CIS Współpraca z 3 innymi podmiotami ekonomii społecznej w zakresie realizacji usług społecznych: Fundacja Blisko siebie Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych dla regionu Rozwój Stowarzyszenie Rozwojowi.pl	Wymiar finansowy i organizacyjny wspierania rozwoju ekonomii społecznej/ liczba jednostek ekonomii społecznej powstałych na terenie Gminy – 4 we współpracy
3.3. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień i zmniejszanie rozmiarów problemów. Które aktualnie występują	3.3.1. Diagnozowanie problemów uzależnień w Gminie	GKRPA		Liczba sporządzonych raportów i badań – brak
	3.3.2. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i agresji	GKRPA	Szczegóły w sprawozdaniu z działalności GKRPA	Liczba kampanii informacyjnych - 1 wysokość nakładów finansowych – 12 550 zł Nakłady finansowe na działanie profilaktyczne – 94 757,10 zł Szkolenie pedagogów i pracowników pomocy społecznej , nakłady finansowe – 0
	3.3.3. Wspieranie inicjatyw w zakresie pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, w tym dalsze prowadzenie terapeutycznych w CUS	GKRPA	W ramach działalności GKRPA był prowadzony punkt konsultacyjny w ramach którego były prowadzone spotkania indywidualne o charakterze informacyjnym, doradczym, diagnostycznym i edukacyjnym dla osób uzależnionych lub nadużywających alkoholu oraz osób współuzależnionych	Liczba osób objętych działaniem : psycholog – 15 prawnik – 23 pracownik socjalny - 9 Nakłady finansowe – 11 700 zł
	3.3.4. Opracowani i Realizacja Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii	GKRPA	Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomani nie zawiera wskaźników	Wskaźniki przyjęte w programie

Cel Strategiczny 4. Budowa zintegrowanego systemu wsparcia seniorów i osób niepełnosprawnych				
Cel operacyjny	Kierunki działań do celu operacyjnego	Realizator	Opis działania i efektów realizacji kierunków działań	Wskaźniki oceny efektywności realizacji poszczególnych kierunków działań do celu operacyjnego (EFEKTY)
4.1. Wzmocnienie samodzielności osób starszych i niepełnosprawnych	4.1.1. Doskonalenie systemu świadczeń usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych	CUS	Zatrudnienie na umowę zlecenie	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi, - 10 kwota wydatkowana –93 737 zł liczba opiekunek – 6 liczba szkoleń dla opiekunek – 0
	4.1.2. Aktywizacja rodzin i środowiska sąsiedzkiego w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób starszych i niesamodzielnych	CUS	Sąsiedzi angażują się w pomoc osobom niepełnosprawnym ale brak jest danych w sprawie rozmiaru tych usług.	Wymiar finansowy i organizacyjny aktywizacji rodzin oraz środowiska sąsiedzkiego w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób starszych i niesamodzielnych - nie ponosimy żadnych kosztów finansowych w związku z to działalnością
	4.1.3. Podjęcie działań w celu utworzenia Gminnej Rady Seniorów	UG / CUS	Brak	brak
	4.1.4. Opracowanie i realizacja osłonowego programu na rzecz aktywizowania i wspierania osób starszych	UG/ CUS	Uchwalono Gminny Program Osłonowy dotyczący realizacji usług opiekuńczych poprzez dostęp do tzw. „opieki na odległość” w ramach Programu Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2024	Wskaźniki przyjęte w programie Realizowano dla seniorów w Gminie Szydłowo tzw. „opiekę na odległość”
4.2. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności	4.2.1. Wspieranie różnych form imprez kulturalnych i rekreacyjnych, w których mogą uczestniczyć osoby niepełnosprawne	UG	brak	brak
	4.2.2. Organizowanie wolontariatu prowadzącego działalność na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych	UG/CUS	Wolontariat realizowany jest w szkołach podstawowych na terenie Gminy Szydłowo, Jak również przy CUS utworzono Gminny Wolontariat.	Wymiar finansowy i organizacyjny współdziałania oraz współpracy z innymi podmiotami

	4.2.3. Organizacja i uruchomienie Dziennego Domu Pomocy Społecznej	CUS	W Dziennym Domu Pomocy Dom Seniora funkcjonującego w ramach CUS organizowane są zajęcia różnego typu: -zajęcia ruchowe – codzienna gimnastyka ogólnousprawniająca -zajęcia usprawniające funkcje poznawcze – rebusy, zagadki, łamigłówki, kalambury, gry słowne, skojarzenia, układanie nowych wyrazów z podanych liter, synonimy/antonimy, krzyżówki itp. -gry planszowe i karciane - zajęcia plastyczne – wyklejanie, malowanie, kolorowanie, rysowanie -biblioterapia – czynna i bierna – czytanie prasy, czytanie wierszy i dyskusja na ich temat, czytanie krótkich tekstów i opowiadanie ich - zajęcia z elementami dramy – zajęcia dykcyjne, oddechowe, praca z tekstem i ruchem, tworzenie scenek sytuacyjnych - muzykoterapia – czynna i bierna – słuchanie muzyki, wspólne śpiewanie, -elementy choreoterapii -zajęcia manualne – robótki ręczne (szydelko, druty) -zajęcia kroju i szycia- drobne przeróbki krawieckie, -utrwalanie podstaw języka migowego - zwroty, alfabet, wyrazy poznane podczas warsztatu „Integracja poprzez naukę języka migowego” -pomoc w czynnościach dnia codziennego, które sprawiają trudność seniorom.	Wymiar finansowy - 164 714,99 zł Liczba uczestników - 35
--	--	-----	--	--

4.3. Aktywizacja i wsparcie osób upośledzonych i chorych psychicznie	4.3.1. Wspieranie kształcenia integracyjnego w przedszkolach i szkołach	Szkoły Podstawowe	Brak oddziałów integracyjnych	Liczba utworzonych oddziałów integracyjnych - 0 liczba osób objętych kształceniem specjalnym – 26
	4.3.2. Podjęcie działań edukacyjno – wychowawczych, w szczególności przez szkoły zajęć radzenia sobie ze stresem i emocjami w zakresie ochrony zdrowia psychicznego	Szkoły podstawowe	1. Omawiane zasady zdrowego stylu życia 2. Warsztaty profilaktyczne DEBATA 3. Warsztaty profilaktyczne UNPLUGGED 4. Program profilaktyczny Apteczka pierwszej pomocy emocjonalnej- 5. Program profilaktyczny Mamo, Tato- co Wy na to- 6. Program profilaktyczny Czyste powietrze wokół nas 7. Program profilaktyczny Cukierki 8. Warsztat Dojrzewania i miłości ze Strażników Uśmiechu- 9. Warsztaty co mnie martwi z Strażników Uśmiechu 10. Warsztaty Szkoła Dobrostanu, emocje rozpoznawane i nazywane	Liczba uczestników przeprowadzonych szkoleń – 766

			11. Warsztaty poczucie wartości z programu Szkoła Dobrostanu 12. Na zdrowie-empatia, wrażliwość, emocje, stres 13. Każdy jest inny6, każdy jest ważny 14. Zdrowie psychiczne, jak o nie dbać 15. Agresja, słowna i psychiczna profilaktyka 16. Co to jest stres? 17. Komunikacja kluczem dobrych relacji 18. Techniki radzenia sobie ze stresem	
	4.3.3. Opracowanie Gminnego Programu Zdrowia Psychicznego	UG/GKRPA/ CUS	Nie ma przyjętego programu	Wskaźniki przyjęte w programie